Tadqiqot uz

ЎЗБЕКИСТОН ОЛИМЛАРИ ВА ЁШЛАРИНИНГ ИННОВАЦИОН ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАРИ

МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

2021

» Ҳуқуқий тадқиқотлар
» Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
» Тарих саҳифаларидаги изланишлар
» Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
» Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
» Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
» Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
» Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
» Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
» Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
» Физика-математика фанлари ютуқлари
» Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
» Кимё фанлари ютуқлари
» Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
» Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
» Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

30 NOYABR
№34

CONFERENCES.UZ

“ЎЗБЕКИСТОН ОЛИМЛАРИ ВА ЁШЛАРИНИНГ ИННОВАЦИОН ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАРИ” 4-ҚИСМ

«ИННОВАЦИОННЫЕ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ УЧЕНЫХ И МОЛОДЕЖИ УЗБЕКИСТАНА» ЧАСТЬ-4

«INNOVATIVE SCIENTIFIC AND PRACTICAL RESEARCH OF SCIENTISTS AND YOUTH OF UZBEKISTAN» PART-4

ТОШКЕНТ-2021

УУК 001 (062)
КБК 72я43

"Ўзбекистон олимлари ва ёшларининг инновацион илмий-амалий тадқиқотлари" [Тошкент; 2021]

"Ўзбекистон олимлари ва ёшларининг инновацион илмий-амалий тадқиқотлари" мавзусидаги республика 34-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 30 ноябрь 2021 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2021. - 11 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Узбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши
Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фарғона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидаги изланишлар
Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви
Доцент Шакирова Шохида Юсуповна (Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети)

6.Журналистика
Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт
PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт
Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш
Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн
Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт
Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари
Доцент Сохадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика
Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария
Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари
Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар
Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География
Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси
© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

СОЦИОЛОГИЯ ВА ПОЛИТОЛОГИЯНИНГ ЖАМИЯТИМИЗДА ТУТГАН ЎРНИ

1. Isoqov Husan Olim o'g'li
BOSHQARUVGA OID G'OYALAR 7
2. Jumayeva Feruza Askarovna, Teshabayeva Xolida Yakubovna
XOTIN-QIZLAR IQTISODIY-IJTIMOIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA TA'LIMNING RO'LI 9

СОЦИОЛОГИЯ ВА ПОЛИТОЛОГИЯНИНГ ЖАМИЯТИМИЗДА ТУТГАН ЎРНИ

BOSHQARUVGA OID G'OYALAR
(Sharq mutafakkirlari qarashlari misolida)

Isoqov Husan Olim o'g'li
Toshkent davlat transport universiteti
MKTYQ-1 guruh magistri

Annotatsiya. Maqolada sharq mutafakkirlarning xususan, Amir Temurning boshqaruvga oid qarashlari o'z aksini topgan.
Kalit so'zlar: ehtiyoj, boshqaruv, rahbarlik qobiliyati, liderlik salohiyati.

Sharqda jamoani boshqarishda yetakchi rahbarda muayyan axloqiy sifatlar mavjud bo'lishi lozimligi to'g'risida ko'plab g'oya va qarashlar, fikr-mulohazalar bayon etilgan. Xususan, qadimgi Xitoy mutafakkiri Konfusiy (eramizdan av. 551-479 yy.): "Xalq ma'muriy buyruqbozlik bilan boshqarilsa, uning xatti-harakatlari iskanjalari yordamida tartibga solinsa, oddiy xalq majburan o'zini jinoyat sodir etishdan tiyib turadi, lekin jinoyatning isnodligini tushunib yetmaydi. Xalq muruvvat va ishontirish yo'li bilan boshqarilsa va axloq qoidalari, adolatga asosan boshqarilsa, bunday xalq egri ish qilish isnodligini tushunadi. Shuningdek, o'z xatolarini o'zi to'g'rilay oladi"[1.22]. Zero, bugungi kunda Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev tomonidan olib borilayotgan siyosat va ilgari surilayotgan qarashlar zamirida "Xalq davlat idoralariga emas, balki davlat idoralari xalqimizga xizmat qilishi kerak", "Xalq boy bo'lsa, davlat ham boy bo'ladi"[2.6] degan g'oyalar misolida ham buni ko'rishimiz mumkin. Boshqaruv g'oyalari ilgari surilgan manbalar ichida Amir Temurning "Temur tuzuklari", mamlakatni boshqarish haqida ilgari surilgan g'oyalar siyosiy boshqarish sohasidagi xilma-xil muammolarni hal qilishda muhim ahamiyat kasb etadi"[3.30]. Prezident Sh.Mirziyoyev ta'kidlaganidek: "Buyuk sohibqiron Amir Temur bobomizning: "Adolat har bir ishda hamrohimiz va dasturimiz bo'lsin!" degan chuqur ma'noli so'zlari har birimiz uchun hayotiy e'tiqodga aylanishi zarur"[4.10].

"Tuzuklar"da qo'l ostidagi rahbarlar va rahbarlikka tayinlanayotgan kadrlarni tanlashda bir qator shaxsiy xususiyatlar bor-yo'qligini tekshirish o'zi uchun odatga aylanganini ta'kidlab, bunda quyidagi jihatlarga e'tibor qaratadi: Birinchisi – adolat. Ikkinchisi – ishonch-e'tiqod. Uchinchisi – ma'rifatparvarlik va bunyodkorlik. Amir Temur rahbarda bo'lishi lozim bo'lgan 12 ta asosiy xususiyati e'tibor qaratgan. Rahbar o'z so'zi va o'z ishiga bir o'zi ega bo'lishi lozim; muhim ishlarda maslahatlashadigan yaqin kishilari bo'lmog'i; Buyruq, farmoyish, ko'rsatma berish ishi shaxsan rahbarda bo'lishi; o'z qarorida qat'iy bo'lmog'i; hukm, qaror, farmon-toshirig', ko'rsatmas ijro etilishi; biron-bir sabab bilan rahbarlik ishini, undagi o'zi hal qilishi lozim bo'lgan muhim masalalarni hal etishni birovga topshirib qo'ymasligi; Boshqaruv ishlarida rahbarni boshqarishga; Boshqaruv ishlarida, xususan, armiya va aholi ehtiyojlari bilan bog'liq masalalarda boshqalarning so'z va fe'liga qarab ish yuritmasligi; siyosati jiddiy, so'zi va hukmi salobatli bo'lmog'i; o'z lavozimi doirasidagi vazifalarni o'z erkicha bajarishi; hech qachon, hech bir ishda hech kimni o'ziga sherik qilmasligi; o'z maslahatchilaridan hamisha ogoh bo'lishi, ularning ko'pincha ayb axtarib, gaplarni tashqariga tashishiga yo'l qo'ymasligi lozim[5.80-82].

Mazkur o'n ikki tamoyil Temur davlatida rahbarlarni tayinlash va rahbarlikka tanlashning asosiy tamoyillari sifatida talqin etiladiki, agarda Forobiy o'z qarashlarini nazariy asoslagan bo'lsa, Amir Temur davlat rahbari sifatida o'z qarashlarini amaliyotda sinab, uni amalga oshirish bo'yicha daliliy fikr-mulohazalarini bayon etgan.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Konfutsiy. Suhbat va mulohazalar / Xitoy tilidan M.Maxmutxodjayev va N.Ismatullayeva tarjimasi. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2014. – B. 22.
2. Harakatlar strategiyasi asosida jadal taraqqiyot va yangilanish sari. / Nashrga tayyor. M.Bekmurodov, Q.Quronboyev, L.Tangriyev. – Toshkent: G'.G'ulom, 2017. – B.65.
3. Ramazonov I., Mo'minov E.Politologiya. Darslik. – Toshkent: Adolat, 1997. – B.30.
4. Mirziyoyev Sh. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: «O'zbekiston», 2016. – B.10.
5. Temur tuzuklari. – Toshkent: Sharq, 2005. 160-b.

XOTIN-QIZLAR IQTISODIY-IJTIMOIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA TA’LIMNING RO‘LI

Jumayeva Feruza Askarovna
Toshkent viloyati Chinoz tumani Respublika
qiz bolalar o`quv-tarbiya muassasasi direktori.
Teshabayeva Xolida Yakubovna
Toshkent viloyati Chinoz tumani Respublika
qiz bolalar o`quv-tarbiya muassasasi
Biologiya fani o`qituvchisi.
+998990849778 x.norbekov@cspi.uz

Annotatsiya: Mazkur maqolada “xotin-qizlar iqtisodiy-ijtimoiy faolligini oshirishda ta’limning ro‘li”orqali ularning tahlili, an`anaviy ta`limga yangicha yondashuvlarni tadbiq qilishning muhim ahamiyatga ega ekanligi bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: Harakatlar strategiyasi, Xotin-qizlar, elektron resurs, umumta’lim maktablari, oliy o‘quv yurtlari, BMT, Gender tenglik.

Xotin-qizlarning jamiyat hanщtidagi o‘rni va nufuzini oshirish, qo‘llab-quvvatlash va oila institutini mustahkamlash sohasidagi faoliyatni tubdan takomillashtirish maqsadida, shuningdek, 2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasida belgilab berilgan vazifalarni inobatga olgan holda, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 2 fevraldagi Xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlash va oila institutini mustahkamlash sohasidagi faoliyatni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risidagi farmoni qabul qilindi. Unda ayollarning ijtimoiy-siyosiy faolligini kuchaytirish, qonuniy manfaatlarini ta’minlash, qobiliyat va salohiyatini ro‘yobga chiqarish, oila institutini mustahkamlash, onalik va bolalikni himoya qilishga qaratilgan qator chora-tadbirlar belgilandi.

O‘zbekistonda oilani rivojlantirishga global darajada Birlashgan Millatlar Tashkilotining Barqaror taraqqiyot maqsadlari doirasida, shuningdek, 2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasi doirasida qaraladi.

Shu bilan birga, ushbu sohada davlat siyosatini muvaffaqiyatli olib borishni to‘xtatib turuvchi bir qator tizimli muammo va kamchiliklar oila institutini mustahkamlash sohasidagi islohotlarni to‘liq ro‘yobga chiqarishga va belgilangan maqsadlarga erishishga to‘sqinlik qilmoqda. Chunonchi:

- birinchidan, tegishli idora va tashkilotlar faoliyatini muvofiqlashtirish hamda monitoring qilishning ta’sirchan tizimi mavjud emas, oilani rivojlantirish masalalari bo‘yicha davlat, fuqarolik jamiyati institutlari va xususiy sektor hamkorligi past darajada;
- ikkinchidan, oila institutini mustahkamlash sohasidagi ilmiy tadqiqotlar ixtisosligi tor, hozirgi hayot voqeligidan uzilib qolgan, ilmiy tadqiqotlar natijalari amaliyotga sust joriy etilmoqda;
- uchinchidan, oilaning demografik rivojlanishida o‘zgarishlar yuz bermoqda, oila ajralishlari soni o‘smoqda, mazkur sohada salbiy tendensiyalar va muammolar sabablarini asoslovchi tadqiqotlar yetishmayapti;
- to‘rtinchidan, oilada, ta’lim muassasalarida madaniy-tarixiy meros salohiyatidan sust foydalanilmoqda, milliy mentalitetimizga yot bo‘lgan g‘oya va qarashlar ta’sirining oldini olish borasidagi ishlar samarasiz;
- beshinchidan, oila institutini mustahkamlashning qonunchilik asoslari mukammal emas, huquqni qo‘llash amaliyoti va ilg‘or xorij amaliyotini o‘rganish

asosida oilani himoya qilish va qo‘llab-quvvatlash sohasida mustahkam huquqiy asos mavjud emas;

O‘zbekiston Xotin-qizlar qo‘mitasi hamda BMT Taraqqiyot dasturining Davlat boshqaruvida ayollarning huquq va imkoniyatlarini kengaytirish va ularning ijtimoiy-iqtisodiy hayotdagi faolligini oshirish loyihasi doirasida ishlab chiqilgan. Iqtisodiy, ijtimoiy va institutsional o‘zgarishlarni tezlashtirish maqsadida ayollarning davlat boshqaruvidagi ishtiroki deb nomlangan tahliliy qaydnoma muhokama qilindi.

Ta’kidlanganidek, mamlakatimizda xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy hayotdagi faolligini oshirish, iqtidor hamda imkoniyatlarini to‘la-to‘kis ro‘yobga chiqarish borasida tizimli ishlar

amalga oshirilmoqda. O‘zbekiston Xotin-qizlar qo‘mitasi mazkur yo‘nalishdagi vazifalarni bajarishda amaliy sa’y-harakatlar, aniq chora-tadbirlarni ilgari suryapti. Turli sohalarda band bo‘lgan ayollar salohiyatini yuksaltirish, ularning mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy hayotidagi o‘rni va nufuzini mustahkamlash, bunda siyosiy partiyalar bilan birgalikda ishlashni yo‘lga qo‘yish zarurligi shular jumlasidandir.

Qolaversa, ijro etuvchi hokimiyat tizimida ayollar sonini 5,3 foizdan 16-18 foizgacha oshirishda samarali ijtimoiy tadbirlarni joriy qilish, ishlab chiqarish sanoatining yalpi ichki mahsulotdagi ulushini 9,1 foizdan 20 foizgacha oshirish orqali iqtisodiyotni sanoatlashtirish darajasini chuqurlashtirish muhim ahamiyatga ega.

Gender tenglik, xotin-qizlarning huquq va imkoniyatlarini kengaytirish iqtisodiy, ijtimoiy taraqqiyot hamda biznes samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Ayollarning oliy ma’lumotga ega bo‘lish darajasini oshirish, xotin-qizlar uchun moslashuvchan ta’lim tizimini yaratish, ijro xokimiyatiga xotin-qizlarni jalb qilish, shuningdek, ayollar tadbirkorligi, kasanachilik va hunarmandchilikni qo‘llab-quvvatlovchi mexanizmni joriy etish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori. O‘zbekiston Respublikasida oila institutini mustahkamlash konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida. // Xalq so‘zi. 2018 yil 28 iyun, № 130 (7088)
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga Murojaatnomasi, 2018 yil 28 dekabr.
3. Xotin-Qizlar Ijtimoiy-Siyosiy faolligini oshirish - Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlarning muhim omili mavzusida Respublika Ilmiy-amaliy anjumani maqolalar to‘plami 26 fevral 2019 yil.

“ЎЗБЕКИСТОН ОЛИМЛАРИ ВА ЁШЛАРИНИНГ ИННОВАЦИОН ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАРИ”

(4-қисм)

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 30.11.2021

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000